

**Gemeente
Rotterdam**

Veiligheid
Burgemeester
A. Aboutaleb

Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam
Website: www.rotterdam.nl

Van: Bart Hartog
Telefoon: 14 010
E-mail: bbo@rotterdam.nl

Ons kenmerk: M2309-966 23bo008134

Onderwerp: Aanbieding rapporten 'Ik gooi je op Telegram' en 'Strijders'

Datum: B&W 31 oktober 2023

Aan de gemeenteraad

Op welke gronden deze brief?/Waarom nu voorgelegd?

Middels deze brief bieden wij uw raad twee rapporten aan met als titels "Strijders"; een verkennend onderzoek naar de rol van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven en "Ik gooi je op Telegram"; de rol van meiden bij exposen in Delfshaven. Deze onderzoeken zijn geïnitieerd door de stadsmarinier in Delfshaven.

Relatie met het coalitieakkoord/collegewerkprogramma/eerder aangenomen moties en gedane toezeggingen:

- Veiligheidskoers 2023-2027
- Heel de Stad 2022-2026

Toelichting:

Met deze rapporten hebben we een beter beeld gekregen over de rol van meiden in Delfshaven in relatie tot straatcultuur en exposing. Niet alleen op straat, maar ook online in relatie tot exposing¹. Dit beeld zien we deels als representatief voor andere gebieden in Rotterdam. Ook zijn deze uitkomsten relevant voor professionals binnen het bredere zorgen veiligheidsdomein. Niet geheel toevallig heeft het WODC recent ook een onderzoek gepubliceerd naar de kenmerken en risicofactoren bij delinquente meisjes en vrouwen². De aanleiding van dit WODC-onderzoek ligt ook in de blinde vlek die bestaat binnen de aanpak van criminaliteit en de rol van vrouwen hierin.

Algemene collegereactie op beide onderzoeken – daarna bespreking per onderzoek

Het college heeft met grote interesse de bevindingen uit deze twee onderzoeken tot zich genomen. Deze rapporten geven een rijk beeld over de rol die meiden innemen in de (digitale) straat van Delfshaven en hoe zij betrokken zijn bij exposing. Een aantal conclusies sprong eruit en daar geven we een reactie op. De onderzoekers hebben een helder onderscheid gemaakt tussen de verschillende rollen die meiden kunnen innemen in de straatcultuur die zich afspeelt in Delfshaven en tussen direct en indirect slachtofferschap. Een overgrote meerderheid is zich bewust van de positie waarin zij zich verkeren en hebben dit genormaliseerd voor zichzelf, wat uiteraard zorgen baart.

Een ander relevant inzicht is de conclusie dat de rol die meiden innemen wordt beïnvloed door hun culturele achtergrond. Denk hier bijvoorbeeld aan de meiden in Delfshaven met een Marokkaanse achtergrond.

¹Korte toelichting op relevante begrippen: Sexting is het vrijwillig maken en versturen van seksueel getinte berichten (NSCR, 2020). Exponen is een breed begrip en verwijst naar 'ontmaskeren' en/of 'blootstellen'. Deze term wordt gebruikt om de verschillende manieren te beschrijven waarop mensen (reputatie)schade ten aanzien van hun omgeving kunnen worden aangedaan door (beeld)informatie van derden te delen (Nhass, 2019).

²Meisjescriminaliteit. Beerthuisen et al. (2023, WODC).

Zij worden niet alleen beïnvloed door de straatculturele gedragsverwachtingen, maar ook door de opvattingen vanuit een deel van hun eigen gemeenschap. Zij ervaren hierdoor meer beperking in hun bewegingsvrijheid. Deze inperking van meiden is een zeer ernstige zaak. We vinden het uiterst belangrijk dat onze acties gericht zijn op het vergroten van de keuzevrijheid en zelfbeschikking van alle Rotterdamse meiden.

Tot slot is de bevinding over de rol van social media in de levens van meiden in Delfshaven waardevol. Deze is niet nieuw, maar de grote mate van invloed die social media uitoefent op deze meiden is zorgelijk. Social media maakt de positie van meiden dus ook kwetsbaar. Zij ervaren de angst om exposed te worden, met alle mogelijke schadelijke gevolgen van dien. Enkele slachtoffers ervaren dan ook daadwerkelijk fysiek geweld vanuit hun eigen gemeenschap. Dit maakt het dat veel meiden de angst ervaren om naar buiten te gaan, waardoor zij de voorkeur geven aan thuisblijven of buiten de wijk zijn. En niet alleen in het hier en nu, maar ook op lange termijn. Naast deze potentiële schade voor de slachtoffers, hebben wij ook zorgen over de mate waarin dit strafbaar gedrag leidt tot vervolging. De strafbaarstelling van exposing is sinds een aantal jaar uitgebreid en hiermee vereenvoudigd. Met deze uitbreiding is de nadruk komen te liggen op de (seksuele) privacy van de afgebeelde persoon (zie hiervoor ook de Richtlijn voor strafvordering misbruik seksueel beeldmateriaal; 2020R003). Echter, de politie ervaart regelmatig dat wanneer er voldoende grond is voor vervolging, slachtoffers huiverig zijn om aangifte te doen. Een belangrijke reden hiervoor is de schaam- en gesloten cultuur waarin slachtoffers zich begeven.

Deze rapporten geven ons voldoende inzicht om onze inzet en die van partners effectiever in te richten, om de negatieve elementen van de straatcultuur voor specifiek meiden te blijven bestrijden en verder aandacht te besteden aan de gevolgen van exposing. Hieronder geven we eerst een toelichting op het rapport 'Strijders' en daarna op het rapport 'Ik gooi je op Telegram'. Per rapport ziet dit eruit als volgt:

- A. Resultaten onderzoek
- B. Huidig beleid
- C. Intensivering op basis van onderzoeksresultaten

1. "Strijders" – over de rol van meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven

A. Resultaten onderzoek 'Strijders'

Na het uitvoeren van een literatuurstudie, zijn er semigestructureerde interviews afgenomen met 16 meiden uit Delfshaven tussen de 12 en 22 jaar oud en 19 professionals werkzaam in het gebied. Daarnaast is er online onderzoek verricht waarbij er 20 Instagram pagina's zijn geanalyseerd.

- Uit het onderzoek blijkt dat meiden een prominentere rol vertolken binnen straatcultuur dan in eerste instantie zichtbaar is voor professionals. Meiden zijn niet alleen vanaf de zijlijn betrokken, maar maken met hun presentatie, positie en betrokkenheid bij incidenten een belangrijk onderdeel uit van de straatcultuur in Delfshaven. Met betrekking tot zorgwekkende thema's zijn er voorbeelden van meiden als facilitator, toeschouwer, opstoker, medepleger en nadrukkelijk als dader.
- De onderzoekers stellen dat meiden, net als hun mannelijke leeftijdsgenoten, proberen zo hoog mogelijk in de pikorde te raken door zo goed mogelijk te voldoen aan de gedragsverwachtingen die binnen de setting van de straat gelden. In de hiërarchie, waarin de klassieke man/vrouw-verhouding te herkennen is, staan meiden onder hun mannelijke leeftijdsgenoten.
-

Jonge mannen in Delfshaven bepalen grotendeels welke gedragsverwachtingen gelden, zoals dat meiden zich zo kuis en vrouwelijk mogelijk dienen te gedragen, en fungeren vaak als 'meerdere', wat (seksuele) straatintimidatie in de hand lijkt te werken. Opvallend is dat meiden zowel de genderrollen als de intimidatie grotendeels lijken te hebben genormaliseerd.

- De rol die meiden innemen kan worden beïnvloed door hun culturele achtergrond. Meiden uit Delfshaven met een Marokkaanse achtergrond worden niet alleen beïnvloed door straatculturele gedragsverwachtingen, maar ook door de opvattingen vanuit een deel van hun eigen gemeenschap.
- Volgens de onderzoekers loopt social media als een rode draad door de leef- en belevingswereld van meiden. Hoewel zij online meer controle ervaren in sociale interacties, laat het onderzoek zien dat de voorname invloed van sociale media hen juist kwetsbaarder maakt, denk aan exposen. De zwijgcultuur waar in grote mate sprake van is, bestempelen de onderzoekers ook in Delfshaven als noemenswaardig. De onderzoekers concluderen dat meiden binnen de straatcultuur van Delfshaven een complexe en overwegend ondergeschikte rol vervullen. Deze rol en de beperkingen die zij hierdoor ervaren in hun sociale leven zijn volgens de onderzoekers zorgwekkend en verdienen aandacht.

B. Huidig beleid

Het is relevant om te noemen dat er binnen het jongerenwerk structureel aandacht is voor meiden(problematiek) en er vrouwelijke jongerenwerkers actief zijn in de stad. Uit de praktijk blijkt dat dit de drempel verlaagt voor meiden om contact te zoeken met een hulpvraag of deel te nemen aan activiteitenaanbod. We geloven dat het persoonlijk contact, dat onder andere via jongerenwerkers wordt opgebouwd, goed kan werken om eventuele zorgen onder meiden bespreekbaar te maken en waar nodig door te verwijzen naar hulpverlening of politie. In de opdrachten aan het jeugd- en jongerenwerk in de stad is expliciet opgenomen om aandacht te hebben voor de doelgroep meisjes en bijbehorende specifieke risico's op dader- en slachtofferschap. De aanbeveling om te investeren in het online contact is niet nieuw, maar niet meer dan terecht. In de opdrachten van het jeugdwerk is het online werken expliciet opgenomen. Ook houden de jongerenwerkers nog meer rekening met culturele achtergronden van de doelgroep.

Daarnaast bestaat er voor slachtoffers van (online) seksueel het Centrum Seksueel Geweld (CSG) Rotterdam als de centrale plek waar slachtoffers worden geholpen door een multidisciplinair team. Ook is er een landelijk meldpunt beschikbaar (FIER) waar slachtoffers van criminele uitbuiting, exposing of geweld binnen afhankelijkheidsrelaties anoniem terecht kunnen om hierover te kunnen praten en waar nodig hulp en bescherming kan worden geboden. Samen met FIER is recentelijk ook een campagne gestart, onder de titel 'Chat erover!' om jongeren te informeren over de mogelijkheden die er zijn tot hulp na seksuele en criminele uitbuiting.

Ten aanzien van de volgende aanbevelingen uit het onderzoek "Strijders", plegen we vanuit de gemeente al op diverse wijze inzet: er is oog voor de actieve rol van meiden binnen zorgwekkende thema's, er zijn meldpunten waar meiden anoniem terecht kunnen, er is aanbod van cultuur sensitieve interventies, er wordt online contact gehouden met meiden van onder de 15 jaar, social media is gezamenlijk als integraal onderdeel van het werk en we besteden gericht aandacht aan het fenomeen seksuele straatintimidatie.

C. Intensiveringen op basis van onderzoeksresultaten

De uitkomsten van dit onderzoek geeft de gemeente, maar ook partners, scherpte mee over de aard en invloed van de hybride straatcultuur op meiden in Delfshaven en breder in Rotterdam.

In het coalitieakkoord hebben we de ambitie al opgenomen om beter zicht te hebben op deze hybride straatcultuur en de gevolgen hiervan. De onderzoeksresultaten en de aanbevelingen helpen om dit nog beter te realiseren. Met partners werken we een voorstel uit om deze expertise op straat verder vorm te geven. Concreet beogen we meer structureel inzet te plegen en een informatiepositie op te bouwen met als doel om beter te weten wat er online speelt, dit vervolgens gezamenlijk te duiden, uit te leren aan professionals en ook passende interventies (voor plegers als slachtoffers) te ontwikkelen en uit te voeren.

We onderschrijven uiteraard ook dat er extra aandacht moet zijn voor de rol van meiden binnen zorgwekkende thema's en gerichte aandacht voor dit fenomeen in Delfshaven, bijvoorbeeld via extra inzet op de campagne seksuele straatintimidatie. Daarbij nemen we ook de aanbeveling ter harte om waar nodig gebruik te maken van externe expertise op het gebied van meiden. We gaan hierover verder om tafel met de aanbieders van jeugd- en jongerenwerk.

2. 'Ik gooi je op Telegram!' – over de rol van meiden bij exposen in Delfshaven.

A. Resultaten onderzoek 'Ik gooi je op telegram'

Na een inventarisatie aan de hand van telefonische gesprekken hebben de onderzoekers 33 diepte-interviews gehouden, 19 uitvoerende professionals van verschillende organisaties en 14 meiden tussen de 12 en 23 jaar uit Delfshaven, waarvan 2 slachtoffers van exposen, zijn geïnterviewd. Hieruit zijn 32 casussen van exposen die zich in recente jaren hebben afgespeeld rond meiden in Delfshaven naar voren gekomen. Dit onderzoek vond plaats binnen het kader van 'STRIJDERS'.

- Uit het onderzoek blijkt dat er in Delfshaven op verschillende manieren wordt exposed. Bij het merendeel is er sprake van het delen van seksueel getinte beelden via sociale mediakanalen als Snapchat, Instagram en Telegram. Daarnaast wordt er regelmatig exposed met gedrag dat binnen hun culturele context als 'oneerbaar' wordt gezien, zoals dansfilmpjes en shisha roken. Ook wordt er exposed door, naast beelden, privégegevens zoals adressen, telefoonnummers en sociale media-gegevens te delen. Volgens de onderzoekers wordt er ook veel met exposen bedreigd; 'Ik gooi je op Telegram' is een veelgehoord dreigement.
- De onderzoekers stellen dat in Delfshaven meiden de rol van slachtoffer, omstander en/of dader hebben. Naast zelf te worden exposed, exposen meiden zelf en zijn zij met (met regelmaat) getuige van het exposen van andere meiden. Hier gaan zij op verschillende manieren mee om; van steun betuigen en adviseren tot roddelen en pesten. Opvallend is dat als zij reageren dat, zowel on- als offline, alleen doen in de richting van slachtoffers; de schuld van exposen leggen zij veelal neer bij slachtoffers.
- Het onderzoek laat zien dat exposen ernstige gevolgen heeft en maakt hierbij onderscheid tussen direct en indirect slachtofferschap. Met betrekking tot direct slachtofferschap, blijkt dat slachtoffers seksuele intimidatie van jongens uit de buurt ervaren. Sommige slachtoffers krijgen te maken met geweld door familieleden, omdat ze de reputatie van de familie hebben geschaad. Veel slachtoffers schamen zich en trekken zich terug uit het sociale verkeer.
- In sommige gevallen heeft het exposen langdurige, negatieve gevolgen voor het zelfbeeld wat zich vertaalt in gedrag dat in overeenstemming is met het stempel van 'hoer' dat zij hebben gekregen. De angst voor de gevolgen van slachtofferschap maakt meiden ook kwetsbaar voor sextortion (misbruik door niet-fysieke vormen van dwang om seksuele gunsten van het slachtoffer).
- Met betrekking tot indirect slachtofferschap merken de onderzoekers op dat door het regelmatig zien van slachtofferschap om hen heen, de angst om zelf slachtoffer te worden bij meiden groot is. Deze angst, die ook heerst bij hun ouders, beperkt meiden in hun bewegingsvrijheid. Door zoveel mogelijk thuis of buiten de wijk te zijn en zich 'eerbaar' te gedragen hopen zij de kans op slachtofferschap te minimaliseren.

- De onderzoekers concluderen dat het fenomeen van exposen onder meiden in Delfshaven relatief wijdverbreid is en verschillende gezichten kent. Exposen vindt plaats binnen een complex systeem van elkaar versterkende en deels overlappende contexten: straat-, wijk- en schaamtecultuur. Daar waar sprake is van een overlap is de kans op verregaande vormen van exposen met verregaande consequenties het grootst.

B. Huidig beleid

De gemeente Rotterdam heeft al jaren een stadsbrede aanpak op seksueel geweld, (online) seksueel grensoverschrijdend gedrag en schadelijke traditionele praktijken. Sinds enkele jaren is er ook een gezamenlijke aanpak tegen seksuele straatintimidatie (SSI). Dit is hard nodig want een meerderheid van de jonge Rotterdamse vrouwen heeft hier nog steeds mee te maken. Dat is onacceptabel. De aanpak tegen straatintimidatie wordt de komende jaren versterkt, met daarbij in toenemende mate aandacht voor preventie. Het doel van de aanpak is het voorkomen en aanpakken van seksuele straatintimidatie en het vergroten van de bewustwording in de samenleving van dit probleem.

Specifiek op het onderwerp online shaming zetten we ons in om te zorgen dat geen enkel slachtoffer zich niet gehoord en niet (onbedoeld) veroordeeld voelt. Zodat zij eerder durven te praten en de hulp kunnen ontvangen die zij nodig hebben. Ook willen we dat Rotterdamse jongeren, ouders en professionals zich meer bewust worden van hun rol bij het veroordelen van slachtoffers. Om online seksueel geweld en het veroordelen van slachtoffers duurzaam te voorkomen en tegen te gaan, wordt in 2023 een vervolg gegeven aan de campagne Oordeel Niet. In 2022 is deze campagne vertoond in de openbare ruimte, op social media als Instagram en Snapchat en is campagnemateriaal, waaronder een folder met handelingsperspectief voor leraren gedeeld met 100 locaties van voortgezet en beroepsonderwijs en met verschillende partners. In 2023 wordt de campagne voortgezet, in samenwerking met het onderwijs.

Ten aanzien van de volgende aanbevelingen uit het onderzoek "Ik gooi je op Telegram", plegen we vanuit de gemeente al op diverse wijze inzet op het realiseren van een duidelijke normstelling, werken we aan een klimaat waarin het risico op (online) seksueel overschrijdend gedrag afneemt en bieden we ondersteuning aan meiden en ouders weerbaarder te worden tegen exposen.

C. Intensiveringen op basis van onderzoeksresultaten

Op basis van de onderzoeksresultaten gaan we de komende tijd extra inzetten op de kracht van meiden in Delfshaven. Meiden in Delfshaven beschikken veelal over de benodigde tools en deze vaardigheden gaan we verder versterken door meer in te zetten op weerbaarheid. Concreet geven we dit meer aandacht als onderdeel van het huidige lespakket VrijHeden voor het onderwijs op het basis- en voortgezet onderwijs. Ook bespreken we dit met de aanbieders van jeugd- en jongerenwerk en sleutelpersonen hoe hier gericht op kan worden ingezet.

Weerbaarder worden de meiden ook als zij meer begeleiding krijgen bij de route naar hulp, maar tevens als het gaat om praktische zaken als je foto's van het internet af laten halen en het proces naar aangifte doen. Hiervoor ontwikkelen we een factsheet die hulpverleners, jongerenwerkers en stadsmariniers kunnen gebruiken in het contact met de meiden en familie en vrienden.

Daarnaast zetten we in op deskundigheidsbevordering van professionals en stadsmariniers in de stad zodat zij in staat zijn om gebiedsgericht in te spelen op de aanpak van daders en de begeleiding en weerbaarheid van (potentiële) slachtoffers.

De gemeente Rotterdam is onlangs geselecteerd om deel te nemen aan het wereldwijde project Inform Women, Transform Lives van The Carter Center. Hiermee realiseren we bovenstaande extra inzet in Delfshaven. De campagne "Oordeel Niet" (sexting is niet fout, online shaming wel) en het tegengaan van exposen worden meegenomen in dit project. Zo worden seksueel grensoverschrijdende gedragingen en schadelijke traditionele praktijken in de breedste zin aangepakt.

Zoals eerder vermeld speelt deze problematiek stadsbreed, daarom is hier beleid op ontwikkeld en gaan we de aanvullende maatregelen stadsbreed inzetten, na eerst ervaringen te hebben opgedaan in Delfshaven.

Tot slot

Het college gaat actief aan de slag met de kennis en aanbevelingen die deze onderzoeken hebben opgeleverd. Dit doen we zowel via een gerichte aanpak waarin we specifieke maatregelen nemen met betrekking tot de rol van meiden in de straatcultuur, als het toepassen van deze kennis en aanbevelingen bij de professionals die met deze meiden werken.

Financiële en juridische consequenties/aspecten:

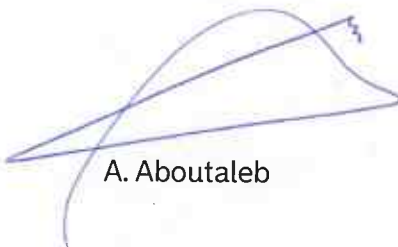
De opsomming van (beoogde) activiteiten en inzet zijn gedekt binnen de begroting.

De secretaris,

V.J.M. Roozen

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De burgemeester,

A. Aboutaleb